

kimutatott összes betétállománya „mindössze csak“ 800 millió frank!) Mindezekon kívül pedig a semleges-Svájc 400 ezer ipari munkásának több mint 10 százaléka — munkanélküli!...

... Az újságokban így hirdeti magát: „SVÁJC A BÉKESZIGET!“ „SVÁJC A VILÁG PARADICSOMA!“ „A SEMLEGES SVÁJC!“
(Gyulafehérvár) Keleti Sándor

A CSEHSZLOVÁK TECHNOKRACIA ÉS A VALSÁG. A gazdasági válság mélypontját a csehszlovák ipar is maga mögött hagyta. Itt is mutatkoznak a depresszióba való átmenet első gyöngye jelei. Nem fér kétség ahhoz, hogy ez a depresszió több vonásában lényegesen eltér azoktól, amelyek a megelőző válságokat követték. Ez természetes is. Hiszen maga a krízis sem volt a korábbi ciklikus válságokhoz hasonlítható. A páratlanul mély és hosszantartó mezőgazdasági válság mellett, a középrétegek tönkremenése, a gyarmati piacok teljes vagy részleges elvesztése tetézték. Nyilvánvaló, hogy ugyanezen körülmények a depressziót egészen felületessé teszik és egy újabb konjunktúrába lendülését megakadályozzák. Az egész világon hatnak ezek a tényezők és Csehszlovákia sem képezhet kivételt. Abban is közös vonást mutat fel a csehszlovák és a többi országok depressziója, hogy erős szerepet játszik benne a fokozott fegyverkezés. A termelés terén a vas- és acélttermelés mutatja fel a legszámottevőbb javulást. A hadiiparnak jelentős részesedése a termelés feljavulásában sokaknál azt a hitet kelti, hogy az egész depresszió nem egyéb fegyverkezési konjunktúráról. Ez azonban nincs egészen így, mert bár pl. a nehézipar termelvényeinek jelentős része tényleg hadianyagokban rögzítődik meg és a kereskedelemben is a hadiipari nyersanyagok adják meg a hangot, kétségtelen, hogy a többi iparágak termelési és kereskedelmi adatai is depressziós tüneteket mutatnak fel, bár semmiesetre sem olyan mértékben, mint az előbbieket.

A nyersacél termelés, mely 1932-ben az 1913-as színvonal 55 százalékát tette csak ki és 1933-ban is csupán 2—3 százalékkal többet, ez év márciusában és áprilisában már 80 százalék körül mozgott. Igaz, hogy ez az 1929-es termelési számoknál még mindig alacsonyabb 50 százalékkal, mert a legutolsó konjunktúraév nyersacélttermelése 77 százalékkal hagyta maga mögött a háború előtti legmagasabb színvonalat. A többi iparágak termelése e mögött marad és éppen ez juttatja kifejezésre a depresszió ingatag voltát, meg a hirtelen visszaesési lehetőségeket.

A NARODNOHOSPODARSKY OBZOR legutolsó száma már megtorpanásról beszél. Ugyanezen forrásból megtudjuk azt is, hogy a márciusi és áprilisi magasabb külkereskedelmi forgalmat a vasipar veszteségeivel bonyolította le csak azért, hogy a piacokat egy jobb jövő reményében megtarthassa.

A külkereskedelem áprilisi és májusi adatai nagyon szembetűnően juttatják kifejezésre a lehetséges, sőt várható visszaeséseket. A cseh korona külföldi értécsökkentése után a márciusi export 25 százalékon felüli javulást mutatott. De áprilisban már csak az import emelkedett (jelentéktelenül) (571 millió ek.-ról 578 millióra), míg az export 633 millióról 552 millióra csökkent. Egyes iparágak terén a hanyatlás egyenesen katasztrófális. Így a cukoripar exportja áprilisban 1272 tonnát tett ki a megelőző év áprilisának 2044 tonna kivételével szemben.

A depresszióinak ingatagsága mellett további jellegzetessége az, hogy alig befolyásolja a munkapiacot. A munkanélküliség enyhülése jobbára idényjellegű, amennyiben nem egyenesen a segélyezésből és

így a statisztikából való kismémmizésre vezethető vissza. A népjóléti minisztérium kimutatása szerint a hivatalosan nyilvántartott munkanélküliek száma 1934 május végén 107.142-vel (14,7 százalékkal) volt alacsonyabb, mint 1933 ugyanezen időpontjában. A megelőző hónap végétől állítólag 84.851 munkanélküli helyezkedett el, ami az akkori összlétszám (704.336) 12 százalékát teszi ki. Ezek az adatok azonban nemcsak a hitelességet nélkülözik, hanem a valószínűséget is. Elég rámutatni arra, hogy egész Kárpátalján 2421 munkanélküli van nyilvántartva. Ezzel szemben tény az, hogy Ungvár és Munkács együttevőve ennél több munkanélkülit írt össze. Az egész országrészben a legmérsékeltébb számítás szerint is legalább 50.000 foglalkozás nélküli — nélkülöz. De még ezek az adatok is azt bizonyítják, hogy a termelés növekedését csak egészen kis mértékben követi a munkanélküliség csökkenése. A munkanélküli tömegek nem szivódnak fel ismét, hanem száz-ézerszámra maradnak a termelésen kívül. A megnövekedett termelés részben a munkaerő fokozott kihasználásának, részben pedig a túlórázás jegyében áll. 1934 áprilisában 16.703 munkanapot tett ki a túlórák száma, míg 1933 ugyanezen hónapjában csak 7148 munkanapot. Főlegesen megemlíteni, hogy ezek a számok az engedélyezett túlórázást tüntetik fel. A tényleges szám a többszöröse ennek.

Végül harmadik vonása a csehszlovák depresszióknak, hogy a fogyasztás esökkenését nem akasztotta meg. A legfontosabb cikkek fogyasztása tovább hanyatlik és ezzel a depresszió önmaga ássa meg a még élesebb válság újabb betörésének medrét.

Az összkép azt mutatja, hogy a válság mélypontjának túlhaladása egyezik a munkabérek nagyarányú leszállításával és a megélhetési lehetőségek szűkülésével. A depressziós jelenségek nemcsak nem esökkennek a kapitalizmus általános válságát, hanem a külső ellentétek fel-fokozásával, még ki is mélyítik azt. Maga a PRAVO LIDU, a szociáldemokrata párt központi lapja is kénytelen „japán” bérekről beszélni és leszögezni, hogy a munkabérek csehszlovákiai összátlagban már 1932-ben „úgy óra-, mint napszámbéreknél egész 40 százalékgig menő esést mutattak fel.” Ezt a munkafelügyelőség jelentéséből idézi és hozzáfűzi, hogy „a tavalyi (1933) béreink mérlege természetesen még rosszabb és hihetetlenebb képet mutat.” (Pr. L. 1934, 4. 17.) Éppen ezért a nagybankok a válság folyamán is jelentős nyereségeket mutattak ki. Így pl. a Szlovenszkon hangadó Légióbanka 1933-ban 5 millió 172.598 ek. 65 f. bevallott tiszta nyereséget ért el és 6 százalék osztalékot fizetett.

Érthető ilyen körülmények között, hogy a Párai Technokrata Társaság szereplése a külföldi hasonló kupaktanácsok példája nyomán üres éiránkozásban, intésekben meg figyelmeztetésekben merül ki. Május elseje alkalmából egy hatalmas kiáltványban akarták leszögezni álláspontjukat a gazdasági bajok megoldásával kapcsolatban. Ezt a kiáltványt, a saját jóelőre beharangozta. De hasztalan vártuk. Ugy látszik helyesebbnek tartották, ha az első fecské megjelenését nem veszik túlságosan komolyan. Ki akarják várni a javulás további jeleit.

Most a Nemzetközi Munkahivatal genfi tanácskozása alkalmából a 40 órás munkahéttel kapcsolatban szögezték le álláspontjukat. Alapjában helyeslik ennek bevezetését. Kedvező eredményt azonban csak akkor várnak tőle, „ha nem fogja tovább csökkenteni a fogyasztást.” Külömben is a „gazdasági élet szanálásához az egész organizáció alapos megújítása szükséges”. Hogy milyen gyökeres újításokat javasolnak, azt csak hézagos kijelentésekből ismerjük. Ezek azonban azt mutatják, hogy alapjában véve nem tartogatnak egyebet raktáron, mint a többi polgári közgazdák és gazdasági politikusok. Csehszlovákiában

a kivétel „megszervezése“, gabonamonopólium és más jelszavak vannak napirenden. De ezek valamennyien autarkiai törekvéseket fednek, amelyek ellentmondanak egymásnak sőt egymást ki is zárják.

A csehszlovák technokrácia sem képes pozitív építésre. Napról-napra él. Az eseményeket regisztrálja fejszóvalva vagy helyeslően, bólogatva. A termelés szabályozása a termelési eszközök magántulajdonának kérdésén áll vagy bukik. A technokrácia pedig éppen annak a termelési rendnek talaján és azt igenlően keresi a bajok orvoslását, amely a gazdasági megrázkódtatásokat a természettörvények következetességével termeli ki, újra meg újra, magából.

(Pozsony)

K. K.

AZ ANTISZEMITIZMUS, A FAJVÉDELEM ÉS A STERILIZÁCIÓ KÉRDÉSE A FASISZTA ITÁLIÁBAN. Tudnivaló, hogy az olasz fasizmus sohasem volt antiszemita és az u. n. fajvédelem terén is sokkal mérsékeltebb álláspontot foglalt el, mint mondjuk, a mai német fasizmus. Az olasz fasizmus nem azért nem volt antiszemita, mintha zsidóbarát politikát akart volna folytatni (ezt főleg a magyar polgári-zsidó lapok akarnák elhíttetni publikumukkal azzal a magyon is átlátszó szándékkal, hogy kimutassák: zsidó is lehet jó fasiszta), hanem sok más, mélyebben fekvő ok miatt. Először is mert Olaszországban kevés a zsidó: az összlakosság alig egy ezrelékét teszik ki és ezek is csak egyes, főleg északolasz városokban laknak. (Torino, Milano, Padova, Venecia, Róma). Másodsorban pedig, mert a zsidóság egészen a legutóbbi időkig, a világ talán legfőképzetesebben asszimilált zsidóságát alkotta; ebben egész bizonyosan a magyar zsidókat is tulszárnyalták. Azonkívül az aránylag kisszámú olasz zsidóság olyan gazdasági és intellektuális tényezőjévé lett az országnak, hogy ma már nélkülözhetetlen. A zsidóság itt is, mint mindenütt, két szélsőséget jelentő főrétegre oszlik: a természetnél és helyzetnél fogva regresszív tökésekre, és a jobbra progresszív gondolkodású értelmiségiekre. Mussolininek, természetesen, csak az előbbiekre van szüksége; így magyarázható, hogy a fasizmus vezéregyéniségei között sok a zsidó: ma is egy aktív miniszter és több fasiszta képviselő. Az intellektuális és jobbra baloldali zsidó elemekkel viszont sok baja volt a fasizmusnak. Az északolasz városok egyetemének tanárai között igen sok a zsidó és közülük sokan csak a végső erőszaknak engedve irták alá a két évvel ezelőtt rájuk kényszerített „hüségesküvet.“ A hüségnyilatkozat nyílt és bátor megtagadói nagy többsége szintén zsidó volt. Így nem lehet csodálkozni azon, hogy az utóbbi időkben az olasz fasiszta sajtóban egyre élesebb antiszemita hangok jelentkeznek. Kétségtelenül része van ebben a hitlerizmus hatásának is. De, ami váratlanul elmérgesítette a helyzetet, az a legutóbbi torinói forradalmi alakulat felfedezése volt, melynek tagjai majdnem mind zsidók. Ebben a sejtrendszéri szervezkedésben jobbra csak intellektuellek vettek részt: orvosok, diákok, egyetemi tanárok fiaj. Ennek az úgynevezett kapcsolat egymásután jelennek meg politikai, sőt irodalmi lapokban is antiszemita irányú cikkek és írások, melyek alig pár hónappal ezelőtt még elképzelhetetlenek lettek volna Itáliában. Ugyanakkor a napi-, de különösen az orvosi szaksajtóban bizonyosfokú elégedetlenség jelentkezik a külföldről bejött (főleg) zsidó orvostanhallgatókka! és orvosokkal szemben. Olaszországban eddig meglehetősen liberálisan kezelték az idegen származású és a numerus clausus elől menekülő diákok és orvosok ügyét; ismeretes, hogy egész Európában éppen Itália volt az egyetlen állam, mely idegen állampolgároknak is megengedte az orvosi gyakorlatot.